

NOVERBAL MULOQOTNING TURLI XALQLARDA TASNIFLANISHI

Musratova Zilola Ulug'bekovna

Toshkent tibbiyot akademiyasi o'qituvchisi

Rajabov Shaxzod Shuxrat og'li

Toshkent tibbiyot akademiyasi talabasi

Anatotsiya

Noverbal muloqot turlarining, turli xalqlarda insonlar tomonidan qanday ifodalanishini o'rganish. Xalq noverbal urf odatlari bilan tanishish. Mamlakatlarning milliy imo-ishoralari. Og'zaki bo'ganlar signallar xususiyati.

Anatolia

Learning how non-verbal communication types are expressed by people in different nations. Familiarity with folk non-verbal customs. National gestures of countries. Characteristics of verbal signals

Анатотия

Изучение способов невербального общения людей разных народов. Знакомство с народными невербальными обычаями. Национальные жесты стран. Характеристики словесных сигналов.

Har bir mamlakat, xalqaro imo-ishoralar bilan bir qatorda, an'analar va madaniy xususiyatlar bilan bog'liq bo'lgan o'ziga xos og'zaki bo'lmagan aloqa vositalariga ega. Muzokaralar yoki chet elga xizmat safari arafasida ishbilarmon kishi, albatta, kelajakdagi sheriklarning og'zaki bo'lmagan muloqotining milliy xususiyatlari bilan tanishishi kerak. Uchrashuvda tanish imo-ishoralardan foydalanib, siz suhbatdoshni xafa qilishingiz, uni sizga qarshi aylantirishingiz va muzokaralarni buzishingiz mumkin. Chet ellikdan kelgan og'zaki bo'lmagan signallarni talqin qilishda xato qilish va uning niyatlarini noto'g'ri tushunish oson. Bunga yo'l qo'ymaslik uchun har bir tadbirkor turli mamlakatlar vakillari o'rtasida imo-ishoralarni talqin qilishdagi farqlardan xabardor bo'lishi kerak.

Aholisi har doim vazminlik va yaxshi naslchilik bilan mashhur bo'lgan. Hamkorlar bilan uchrashganda va tanishganda, inglizlar qo'l siqishdan foydalanadilar. O'pish va quchoqlash kabi og'zaki bo'lmagan salomlashish shakllari tanish hisoblanadi va faqat qarindoshlar o'rtasida mumkin. Muloqot paytida inglizlar jim, xotirjam, befarqlik bilan gapiradilar, kamdan-kam hollarda imo-ishoralarga murojaat qilishadi. Ular maqtov va iltifotlarni salbiy qabul qiladilar. Angliyada o'z-o'zini nazorat qilish va o'zini tuta bilish bolalikdan o'rgatiladi, shuning uchun his-tuyg'ularning ochiq namoyon bo'lishi noo'rin va qo'pol xatti-harakatlar sifatida qabul qilinadi. Og'zaki bo'lmagan muloqot nuqtai nazaridan, inglizlar eng yashirin millatdir.

- ko'tarilgan o'rta va ko'rsatkich barmoqlari, agar kaft o'ziga qaragan bo'lsa, "G'alaba" ("G'alaba") degan ma'noni anglatadi va agar kaft suhbatdoshga burilsa, haqorat sifatida xizmat qiladi;
- bosh barmog'ini keskin yuqoriga ko'tarib, mushtga qisilgan qo'l la'nat sifatida qabul qilinadi.
- ma'lumotning maxfiy xususiyatini og'zaki bo'lmagan tarzda ta'kidlash uchun ingliz ko'rsatkich barmog'i bilan burnini uradi;
- ko'tarilgan qoshlar shubhalanishni anglatadi;

- kafti bilan peshonasiga urib, ingliz o'z harakati yoki so'zidan qoniqishini ko'rsatadi.
- Yuqoridagi gapga javoban barmog'ini chakkasiga burab qo'ygan gollandiyalik hech qanday holatda sizni xafa qilishni xohlamaydi. Aksincha, og'zaki bo'lmagan muloqotning bu jesti bilan u sizning aql-zakovatingizni ta'kidlamochi. Suhbatdoshiga uning aqli qadrlanishini ko'rsatish uchun gollandiyalik ko'rsatkich barmog'ini yuqoriga cho'zgan holda peshonasini uradi. Burunning uchiga teginish "men mastman" degan ma'noni anglatadi, agar bu imo-ishora boshqa odamga qaratilgan bo'lsa, unda "mastsan". Agar gollandiyalik kimningdir ochko'zligini og'zaki bo'lmagan tarzda ta'kidlamochi bo'lsa, u burnining orqa qismini ishqalaydi.

- Gollandiya

- Yuqoridagi gapga javoban barmog'ini chakkasiga burab qo'ygan gollandiyalik hech qanday holatda sizni xafa qilishni xohlamaydi. Aksincha, og'zaki bo'lmagan muloqotning bu jesti bilan u sizning aql-zakovatingizni ta'kidlamochi. Suhbatdoshiga uning aqli qadrlanishini ko'rsatish uchun gollandiyalik ko'rsatkich barmog'ini yuqoriga cho'zgan holda peshonasini uradi. Burunning uchiga teginish "men mastman" degan ma'noni anglatadi, agar bu imo-ishora boshqa odamga qaratilgan bo'lsa, unda "mastsan". Agar gollandiyalik kimningdir ochko'zligini og'zaki bo'lmagan tarzda ta'kidlamochi bo'lsa, u burnining orqa qismini ishqalaydi.

Fransiya

Jasur, ehtiyotkor, ayyor va takabbur. Ular faol imo-ishoralar bilan birga bo'lgan erkin va tez nutqqa ega. Frantsuzlar o'z mamlakatlari, uning tarixi, milliy taomlari haqidagi iltifotlarni tinglashdan xursand.

Og'zaki bo'lmagan signallarning xususiyatlari:

- fransuz biror narsadan xursand bo'lsa, u o'padi;
- iyagiga engil teginish, biror narsa og'riyotganligini ko'rsatadi;
- an'anaviy "ok" belgisi qadrsiz odamni anglatadi;
- pastki ko'z qovog'ini ko'rsatkich barmog'i bilan tortib, frantsuz suhbatdoshini og'zaki bo'lmagan holda yolg'onchi deb ataydi;
- xurmoning boshi ustidagi harakati bilan frantsuz "menga yetdi" deydi;
- agar u burnining orqa qismini ishqalasa, u odamga ishonchsizlikni ko'rsatadi;
- bosh barmog'ini yuqoriga ko'targan holda mushtga qisilgan qo'l "bir" sonini anglatadi.

- Italiya

Italiyaliklar tez va hissiy nutqqa ega, ular imo-ishoralar bilan xushbo'y. Mahalliy aholi yuz ifodalarini faol ravishda ishlatib, baland ovozda gapiradi. Italiyada og'zaki bo'lmagan muloqotning individual signallari mavjud va boshqa Evropa mamlakatlariga o'xshash. Masalan, xuddi Fransiyada bo'lgani kabi, bosh barmog'ini ko'targan siqilgan musht "bir" sonni bildiradi, iyagiga yengil teginish esa biror narsaning og'riyotganidan dalolat beradi.

- Agar italiyalik odamga og'zaki bo'lmagan holda uning ayolligi va ayolligini ko'rsatmoqchi bo'lsa, u quloq pardasiga tegadi. Do'stlarini suhbatdoshning xavfliligi yoki nopokligi haqida ogohlantirish uchun u o'z tomonga qaraydi va ko'rsatkich barmog'i bilan burnini uradi. Agar aytilgan fikr italiyalikga ahmoqdek tuyulsa, u boshini uradi. Italiyada barmoqning yonma-yon harakatlanishi qoralash va aytilganlardan norozilikni anglatadi. Qayiq shaklidagi cho'zilgan palma tushuntirish uchun chaqiruv bo'lib xizmat qiladi va ko'rsatkich barmog'ining dumaloq harakatlari bilan mahalliy aholi aytilganlarni takrorlashni so'raydi. Agar muloqot paytida italiyalik suhbatdoshning qo'lini silagan bo'lsa, bu alohida ishonchni ko'rsatadi.

• Yaponlar hayotning barcha jabhalarida vazminlikni namoyish etadilar. Muloqotda ular his-tuyg'ularni, yuz ifodalarini, imo-ishoralarni ishlatmaydilar. Milliy xususiyat - bu muloqot paytida har qanday teginish aloqasiga salbiy munosabat, shuning uchun Yaponiyada qo'l siqish qabul qilinmaydi. Suhbat davomida yaponni tirsagidan ushlab, qo'lga tegizish, yelkasini silash mumkin emas. Agar mahalliy aholi qo'l berib ko'rishgan ayolni ko'rsa, ular u haqida juda yomon fikrda bo'lishadi. Kamon Yaponiyada salomlashish belgisi sifatida ishlatiladi va u qanchalik past bo'lsa, odamga shunchalik hurmat ko'rsatiladi.

Og'zaki bo'lmagan signallarning xususiyatlari:

- Agar muloqot oxirida yapon kaftini yuqoriga ko'tarib, barmoqlarini silkitsa, u siz bilan xayrlashyapti deb o'ylamang. Bu "bu erga kel" degan ma'noni bildiruvchi imo-ishora;
- Suhbat davomida tez bosh chayqash yapon odami siz bilan rozi ekanligini anglatmaydi. U suhbat mavzusiga e'tiborini va qiziqishini og'zaki bo'lmagan tarzda namoyish etadi;
- bosh barmog'ini yuqoriga ko'targan holda mushtga qisilgan qo'l "besh" raqamini anglatadi;
- agar suhbatda yapon burnini ko'rsatsa, u o'zini anglatadi;
- an'anaviy "ok" belgisi pulni anglatadi;
- ko'rsatkich barmog'i bilan qoshga tegib, yaponlar aldash haqida ogohlantiradi;
- ko'krak oldida kesib o'tgan ko'rsatkich barmoqlari aytilgan narsadan norozilikni ko'rsatadi;
- yapon ikki ko'rsatkich barmog'ini chiqarib, ularni bir-biriga ishqalaganida, u gapirayotgan muammo murakkab va uni hal qilish qiyinligini ta'kidlaydi.

Koreyslar

Koreyslar uchun og'zaki bo'lmagan xushmuomalalik odob-axloq qoidalari, jumladan, ovoz balandligi, intonatsiya, tabassum, tana va boshning holati katta ahamiyatga ega. Muloqot paytida qat'iy kuzatiladi va kommunikantlarning holatini ta'kidlaydi. Muloqot paytida jismoniy aloqa minimal, tahdid sifatida qabul qilinadigan ko'z-ko'z bilan qarash qabul qilinishi mumkin emas. Uchrashuv paytida salomlashish sifatida hurmat belgisi sifatida qo'l siqish va bosh irg'adi. Sherikga hurmatni ko'rsatish uchun koreys ikki qo'li bilan qo'l berib ko'rishganda, qo'lini ushlab, uzoq vaqt silkitadi. Agar qo'l siqish paytida koreys ikkinchi qo'li bilan odamni tirsagi ostida ushlab tursa, u shu tarzda o'zining ustunligini ko'rsatadi. Agar qo'l siqishda faqat bitta qo'l qatnashsa, u holda mahalliy aholi suhbatdoshni o'zidan pastroq deb hisoblaydi.

Agar koreys salomlashayotganda qo'lini cho'zmagan bo'lsa, u suhbatdoshni mensimasligini ochiq ko'rsatadi. Muloqot paytida yelkaga tegizish ma'qullashni anglatadi, lekin pastroq maqomga ega bo'lgan odamga nisbatan qo'llaniladi. Do'stlik va ishonchning og'zaki bo'lmagan ifodasi uchun yelkaga teginish ishlatiladi. Koreyslar alohida hurmat ko'rsatish uchun salomlashganda ta'zim qiladilar. Yoyning chuqurligi muloqot qiluvchilarning ijtimoiy mavqeiga qarab o'zgaradi. Uchrashuvda quchoqlash va o'pish odatiy emas va yomon odob hisoblanadi.

Gretsiya

An'anaviy bo'lganlarga qo'shimcha ravishda, Gretsiyada maxsus og'zaki bo'lmagan signallar mavjud bo'lib, ularni bilish noqulay vaziyatlardan qochishga yordam beradi. Kafeda, agar siz ikkita birlik narsani olishni istasangiz, ofitsiantga ikki barmog'ingizni ko'rsatolmaysiz - bu imo-ishora haqoratni anglatadi. Agar siz an'anaviy "yaxshi" belgisini ko'rsatsangiz, bu gapirishni istamaslik sifatida ko'riladi. Quloq bo'shlig'iga teginish xavf haqida ogohlantirish bo'lib xizmat qiladi. Agar muloqot paytida yunon boshini yon tomondan biroz chayqasa, u aytilganlarga roziligini bildiradi. Gretsiyada bosh barmog'ini ko'tarish jim bo'lishni talab qilishni anglatadi.

Germaniya

Uchrashuv va tanishish paytida erkaklar va ayollar qo'l siqishadi. Qattiq va uzoq qo'l siqish hamdardlikni anglatadi. Muloqot paytida nemislar suhbatdoshning ko'zlariga qarashadi va bu e'tiborni namoyish etadilar. O'zlarining his-tuyg'ularini ifodalash uchun ular shovqinli usullardan foydalanadilar: o'zlarining roziligini bildirgan holda, nemislar mushtlarini stolga uradi, oyoqlarini shtampalaydi va hushtak chaladi. Muloqot paytida Germaniya aholisi baland ovozda aksirishlari, burunlarini urishlari yoki hiqillashlari mumkin - bu xatti-harakatlar norma hisoblanadi va suhbatdoshga nisbatan beparvo munosabat belgisi bo'lib xizmat qilmaydi.

Og'zaki bo'lmagan signallarning xususiyatlari:

- ko'tarilgan qoshlar aytilgan gapni ma'qullash va hayratga solishni anglatadi;
- agar nemis bu fikrni ahmoq deb hisoblasa, qo'li bilan peshonasiga uradi;
- bosh barmog'ini yuqoriga ko'targan holda mushtga qisilgan qo'l "bir" sonini anglatadi;
- Germaniyada "ok" belgisi haqorat bo'lib, "eshakning pastki qismi" degan ma'noni anglatadi.
- AQSH
- Amerikaliklar ochiqko'ngil va erkin, ular his-tuyg'ularini ochiq namoyon qiladilar. Qo'l siqishdan keyin uchrashganda, ular bu tanishlik yoki ustunlik ishorasiga sarmoya kiritmasdan, notanish odamning yelkasiga osongina qo'l urishlari mumkin. Amerika Qo'shma Shtatlari vakillari baland ovozda gapirishadi, ko'p imo-ishora qiladilar va muloqotda qat'iylik ko'rsatadilar. Suhbatda ular suhbatdoshga nisbatan ochiqligi va to'liq munosabatini namoyish etadilar. Amerikaliklar doimo tabassum qiladilar, ammo bu milliy odat bo'lib, shaxsiy hamdardlikni anglatmaydi. Suhbat davomida siz doimo "ok" degan so'zni eshitasiz va muloqot qilishda siz ushbu imo-ishorani xavfsiz ishlatishingiz mumkin.
- Amerikaliklar og'zaki millat hisoblanadi, ya'ni ular ma'lumot almashish uchun so'zlardan foydalanadilar. Agar ular odamda norozi ifoda borligini ko'rsalar, ular shunchaki "Nima bo'ldi?" Deb so'rashadi va ular to'g'ridan-to'g'ri javob olmaganlarida hayron qolishadi. Amerikaliklar bilan muloqot qilishda suhbatdoshni to'xtatish yoki uni jim tinglash odobsizlik hisoblanadi. Suhbatda, ma'ruzachini tushunganingiz aniq bo'lishi uchun izoh berishni unutmang. Amerikaliklar bilan muloqot qilishda asosiy og'zaki bo'lmagan jihatlar suhbatdoshlar orasidagi masofa - kamida 60-70 sm va vizual aloqani saqlashdir.
- Lotin Amerikasida uzoq qo'l siqishlari mamnuniyat bilan qabul qilinadi, ular davomida suhbatdoshning tirsagiga yoki yelkasiga tegish odatiy holdir. Uchrashuvdagi quchoqlar hamdardlik va hurmatning og'zaki bo'lmagan ifodasi bo'lib xizmat qiladi. Suhbat davomida ispaniyaliklar suhbatdoshga yaqinlashishga intiladilar, masofani doimiy ravishda qisqartiradilar. Muloqot paytida vizual aloqa talab qilinadi - uning davomiyligi bo'yicha mahalliy aholi insonning samimiyligini baholaydilar.
- Arab davlatlari
- Arab mamlakatlariga sayohat qilgan xorijlik, albatta, mahalliy an'analar va mentalitetning o'ziga xos xususiyatlarini bilishi kerak. Bu Evropa, Osiyo, Amerika va Yaqin Sharq aholisining og'zaki bo'lmagan muloqotidagi millatlararo farqlarni hisobga olishi kerak. Arablar ko'p imo-ishora qiladilar va imo-ishoralari ma'lum bir talqinga ega va ko'pincha muloqotda so'zlarni almashtiradi. Suhbatdoshlar o'rtasidagi 30 sm dan oshmaydigan kichik masofa qulay deb hisoblanadi. Arab mamlakatlarida siz chap qo'lingiz bilan qo'l siqish yoki sovg'a almashish uchun foydalana olmaysiz - bu haqorat sifatida qabul qilinadi. Uchrashuvda arablar qo'l berib ko'rishgandan so'ng, o'ng qo'llarini yuraklariga bosadilar.

Muloqot paytida siz yashirin odam sifatida obro'ga ega bo'lmaslik uchun ko'z bilan aloqa qilishingiz kerak.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Ulugbekovna, M. Z. (2022). Form and Methods of Forming Communicative Competence in Youth. *Central Asian Journal of Literature, Philosophy and Culture*, 3(10), 71-74.
2. Ulug'bekovna, M. Z. (2022). BO 'LAJAK O 'QITUVCHILARDA KOMMUNIKATIV KOMPETENTLILIKNI SHAKLLANTIRISH ASPEKTLARI. O'ZBEKISTONDA FANLARARO INNOVATSIYALAR VA ILMIY TADQIQOTLAR JURNALI, 1(11), 215-218.
3. Ахмедова, М. Т., & Мусратова, З. У. (2021). Олий таълим муассасаларида устоз-шогирд муносабатларининг стратегик қоидалари ва вазифалари. In *interdisciplinary conference of young scholars in social sciences* (pp. 326-329).
4. Мелибаева, Р., & Ахмедова, М. (2021). Бола нутқини чиройли ривожлантириш-ноадабий сўзлар таназзулидир.
5. Ахмедова, М., & Нарметова, Ю. (2022). *Neuropedagogika va neyropsixologiya rivojlanib kelayotgan yangi fan sohasi sifatida. Общество и инновации*, 3(2/S), 103-109.
6. Ахмедова, М. Т., & Нарметова, Ю. К. (2022). "МУОШАРАТ ОДОБИ" ОРҚАЛИ ЎҚУВЧИЛАРДА УСТОЗ-ШОГИРД МУНОСАБАТЛАРИНИ ШАКЛЛАНТИРИШ. *Central Asian Academic Journal of Scientific Research*, 2(5), 336-340.
7. Нарметова, Ю. (2021). Алекситимия-психосоматик касалликлар омили сифатида.
8. Нарметова, Ю. (2020). Оила хотиржамлиги болалардаги психоматиканинг олдини олиш омили сифатида.
9. Нарметова, Ю. (2016). Тиббиёт муассасаларида психологик диагностика ишларини ташкил этишга тизимли ёндашув. *Scienceweb academic papers collection*.
10. Комилова, М. О., & Исканжанова, Ф. К. (2015). Файриижтимоий хатти-ҳаракат ва қизиқишлар болалар ва ўсмирларда хулқ оғишини келтириб чиқарувчи омил сифатида. *Современное образование (Узбекистан)*, (6), 24-30.
11. Аскарлова, Н. А. (2022). ВЛИЯНИЕ РОДИТЕЛЬСКОГО ОТНОШЕНИЯ НА ПСИХОЛОГИЧЕСКОЕ ЗДОРОВЬЕ ДЕТЕЙ. *INTEGRATION OF SCIENCE, EDUCATION AND PRACTICE. SCIENTIFIC-METHODOLOGICAL JOURNAL*, 3(1), 92-97.
12. Baxtiyarovna, S. D., & Jamshidzoda, B. V. (2022). QOBILİYAT RIVOJLANISHIGA TA'SIR QILUVCHI PSIXOLOGİK OMILLAR. *Scientific Impulse*, 1(3), 377-380.
13. Nurmatov, A. (2021). Psychological features of the formation of professional identification in medical staff.
14. Narmetova, Y., Melibayeva, R., Akhmedova, M., Askarova, N., & Nurmatov, A. (2022). *PSYCHODIAGNOSTICS ATTITUDE OF THE PSYCHOSOMATIC PATIENTS'DISEASE*.
15. Комилова, М. О. (2022). СМЕШАННОЕ ОБУЧЕНИЕ ЕЁ ПРОБЛЕМЫ В РЕАЛИЗАЦИИ.
16. Исканджанова, Ф. К. (2022). РОЛЬ ПРОФЕССИОНАЛЬНО-ПЕДАГОГИЧЕСКОЙ И ИНФОРМАЦИОННОЙ КОМПЕТЕНТНОСТИ ВРАЧА-ПЕДАГОГА В ОБРАЗОВАТЕЛЬНОМ ПРОЦЕССЕ. *Gospodarka i Innowacje.*, 21, 253-257.
17. Iskandjanova, F. K. (2022). The mechanism of methodological improvement of professional and pedagogical competence of future medical teachers. *Central Asian Journal of Medicine*, 2022(1), 5-10.